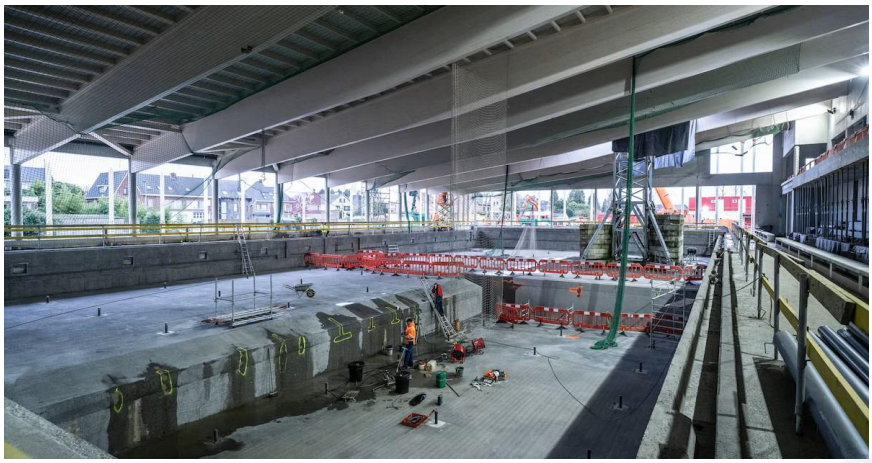
Zwembadhandboek Zwemfed

Figuur 1: © Stefaan Van Hul – Bron: Het Nieuwsblad, Contouren van nieuw zwembad met glijbanen in De Watermolen worden zichtbaar, 12 december 2024.

Het is de ambitie van Zwemfed om een groter aantal mensen aan te moedigen om te zwemmen. Kwalitatief hoogwaardige zwembaden zijn daarbij essentieel. In dit Zwembadhandboek worden diverse aspecten behandeld die van cruciaal belang zijn voor het ontwerp, de inrichting en het gebruik van zwembaden, zodat deze optimaal kunnen voldoen aan de behoeften van zowel huidige als toekomstige zwemmers.

Met dit handboek beoogt de ZwemFed inspiratie en richtlijnen te bieden voor de ontwikkeling en realisatie van zwemfaciliteiten. We streven ernaar belanghebbenden in zwemfaciliteiten te ondersteunen bij het nemen van weloverwogen beslissingen. Het handboek fungeert als een nuttig instrument bij het opstellen van een programma van eisen of een aanbesteding. Ons voornaamste doel is om een proces te bevorderen waarbij ontwikkelaars bewust omgaan met de constructie en/of exploitatie van zwembaden, waarbij ze optimaal rekening houden met de behoeften en mogelijkheden van toekomstige zwemmers en sporters. ZwemFed streeft ernaar, samen met alle betrokken partijen, bij te dragen aan het ontwerp en de realisatie van hoogwaardige zwemfaciliteiten.

Het Zwembadhandboek is gratis te downloaden. Om op de hoogte te blijven van eventuele updates vragen we je om je gegevens achter te laten. Na het invullen van het formulier kun je direct het handboek downloaden.

Vlaamse Zwemfederatie vzw
Desguinlei 6, 2018 Antwerpen
Tel: +32 (0)3 283 00 49 - info@zwemfed.be - www.zwemfed.be

Plan van Aanpak:
Vroegtijdige betrokkenheid bij zwembadplannen

1. Strategische Voorbereiding

Een doordachte strategische voorbereiding vormt de basis voor een succesvolle werking van elke zwemclub. Het is essentieel om zowel de noden als de kwaliteiten van de club grondig te inventariseren.

Noden van de club

De club heeft een structurele behoefte aan voldoende zwemwater voor het organiseren van lessen, trainingen (zowel recreatief als competitief), wedstrijden en diverse evenementen. De infrastructuur dient te voldoen aan de World Aquatics facility rules en de homologatiebrochure van de Zwemfed, zodat alle activiteiten in een veilige en reglementaire omgeving kunnen plaatsvinden. Daarnaast is het behoud van het aanbod “Leren Zwemmen” een absolute prioriteit, zodat de club haar maatschappelijke rol als opleider en motor van zwemvaardigheid kan blijven vervullen.

Kwaliteiten van de club

Zwemclubs onderscheiden zich vaak door een groot ledenaantal, dat gemiddeld ruim boven dat van andere sportclubs ligt (meer dan 300 leden tegenover gemiddeld 70 bij andere sportverenigingen). De maatschappelijke impact en daarmee samenhangend het maatschappelijk draagvlak is dan ook vaak groot. De club streeft naar een correcte prijszetting en investeert in de inzet van opgeleide lesgevers, wat bijdraagt aan de kwaliteit van het aanbod. Een kwalitatieve leerlijn vormt de rode draad doorheen alle lessen en trainingen, waardoor leden op een gestructureerde en efficiënte manier hun zwemvaardigheden kunnen ontwikkelen.

Maatschappelijke impact documenteren

Het is belangrijk om de maatschappelijke impact van de club zichtbaar te maken en te documenteren. Dit kan onder meer door het aantal kinderen dat leert zwemmen, het aantal lesgevers met een erkende opleiding en de samenwerkingen met scholen, sportdiensten, G-sport en andere partners in kaart te brengen. Op die manier wordt niet alleen de waarde van de club voor de gemeenschap aangetoond, maar wordt ook de basis gelegd voor verdere groei en samenwerking.

2. Proactieve Gemeentelijke Relaties

Het uitbouwen van sterke, proactieve relaties met gemeentelijke beleidsmakers en de sportdienst is van groot belang voor de duurzame ontwikkeling van de club. Een eerste stap hierbij is het actief zoeken van contact met de schepen van sport en het diensthoofd Sport of Vrije Tijd. Door het organiseren van een overleg kan de club haar maatschappelijke meerwaarde duidelijk presenteren en het belang van haar werking voor de lokale gemeenschap onderstrepen. Uiteraard is het nog beter om alle gemeentelijke beleidsmakers, over de grenzen van meerderheid en oppositie heen, mee te nemen in de plannen en belangen van de club.

Om de betrokkenheid van de gemeente te formaliseren, is het aangewezen om een formeel verzoek te richten aan het gemeentebestuur. Dit kan door middel van een brief waarin gevraagd wordt om de club als stakeholder op te nemen in de relevante projectgroep. Op die manier wordt de club structureel betrokken bij beleidsbeslissingen en toekomstige ontwikkelingen rond sportinfrastructuur en -beleid.

Indien nodig kan de Zwemfed als overkoepelende organisatie betrokken worden in dit proces. De ondersteuning van Zwemfed kan extra gewicht in de schaal leggen en de positie van de club versterken in het overleg met de gemeente. Zo wordt er samen gewerkt aan een optimale samenwerking en een duurzaam sportbeleid waarin de belangen van de zwemclub maximaal worden behartigd.

3. Inhoudelijke Inbreng in Zwembadplannen

Een zwemclub speelt een cruciale rol in het mee vormgeven van nieuwe of vernieuwde zwembadinfrastructuur. Het is daarom van groot belang dat clubs inhoudelijk betrokken worden bij de planvorming en hun expertise kunnen aanreiken.

Infrastructuurvereisten aanreiken

Bij het uitwerken van zwembadplannen is het essentieel om te vertrekken vanuit erkende normen en richtlijnen. De World Aquatics facility rules en de homologatiebrochure van Zwemfed vormen hierbij de leidraad. Op basis daarvan kan de club gericht vragen naar een 25m- of 50m-bad met voldoende diepte, brede kades, tribunes, een timinginstallatie en andere noodzakelijke voorzieningen. In bepaalde gevallen kan het interessanter zijn om te kiezen voor één multifunctioneel en opdeelbaar 50m-bad in plaats van een combinatie van een 25m-bad met een apart instructiebad. Deze keuze kan niet alleen kostenefficiënter zijn, maar biedt ook meer flexibiliteit in het aanbod en gebruik.

Garandeer letterlijk en figuurlijk ruimte voor clubs

Naast de technische vereisten is het belangrijk dat er voldoende functionele ruimte voorzien wordt, zoals toegankelijke bergruimte voor het materiaal van verschillende clubs. Een instructiebad of ondiep gedeelte is hierbij onmisbaar. Indien er gewerkt wordt met een beweegbare bodem, wordt deze bij voorkeur in de lengte geïnstalleerd. Bij een bad van 25 x 25 meter kan de bodem ook in de breedte geplaatst worden, waarbij de banen iets smaller worden (van 10 x 2,5 m naar 12 x 2,10 m), wat een capaciteitsverhoging kan opleveren. Deze configuratie maakt het mogelijk om verschillende activiteiten gelijktijdig te organiseren, wat de efficiëntie en het gebruik van het zwembad verhoogt.

Tot slot is het cruciaal dat de club kan rekenen op vaste tijdslots voor zwemlessen, los van commerciële uitbating. Daarnaast moeten er voldoende mogelijkheden zijn om wedstrijden en evenementen te organiseren. Zo wordt niet alleen de continuïteit van de clubwerking gegarandeerd, maar ook de zichtbaarheid en maatschappelijke impact van de club versterkt.

4. Publieke en Politieke Ondersteuning

Een breed gedragen publieke en politieke ondersteuning is cruciaal om de belangen van de zwemclub kracht bij te zetten, zeker in dossiers rond infrastructuur, subsidiëring of beleidsmatige keuzes. Het mobiliseren van leden, ouders en sympathisanten speelt hierin een sleutelrol. Door hen actief te informeren over het belang van betrokkenheid en de impact van hun stem, wordt een sterk draagvlak gecreëerd binnen de lokale gemeenschap.

Concrete acties zoals het verzamelen van steun via een petitie of het bundelen van getuigenissen van leden kunnen de maatschappelijke waarde van de club zichtbaar maken en versterken. Deze vormen van participatie tonen aan dat de club breed gedragen wordt en dat haar werking een wezenlijk verschil maakt in het leven van vele gezinnen.

Daarnaast is het waardevol om samen te werken met andere sportclubs binnen de gemeente of regio. Door de krachten te bundelen ontstaat een sterkere, gezamenlijke stem richting het beleid. Dit verhoogt de slagkracht en vergroot de kans op structurele ondersteuning. Een verenigd front van sportclubs kan beleidsmakers overtuigen van het belang van investeringen in sportinfrastructuur en een inclusief, toegankelijk sportaanbod.

5. Subsidiemogelijkheden via Sport Vlaanderen

Voor clubs en lokale besturen die betrokken zijn bij de bouw, renovatie of uitbating van zwembadinfrastructuur, biedt Sport Vlaanderen diverse subsidiemogelijkheden aan. Deze subsidies kunnen een aanzienlijke financiële ondersteuning bieden en zijn vaak bepalend voor de realisatie van duurzame en toekomstgerichte projecten.

Nieuw zwembaddecreet (vanaf juni 2025)

Via het nieuwe zwembaddecreet voorziet de Vlaamse overheid een jaarlijkse subsidie voor de bouw of totaalrenovatie van publieke zwembaden. Het beschikbare budget bedraagt € 6 miljoen per jaar, met een engagement tot 30 jaar lang. Dit komt neer op maximaal € 150.000 per jaar per zwembad, ofwel € 4,5 miljoen over de volledige periode. Het doel is om minstens 40 nieuwe zwembadprojecten te realiseren.

Voorwaarden zijn onder andere:

- Een minimale afmeting van 10 meter op 25 meter.
- Openstelling voor een breed publiek, waaronder particulieren, clubs en scholen.
- Voldoen aan minimale openingsuren en maximale toegangsprijzen.

Decreet bovenlokale sportinfrastructuur

Dit decreet richt zich op infrastructuur met een bovenlokale uitstraling en is bijzonder interessant voor verbouwingen van bestaande zwembaden. Tot 30% van de investeringskost kan worden terugbetaald, met een maximum van €1,35 miljoen. De volgende oproep sluit op 31 maart 2026.

Deze subsidie is toegankelijk voor lokale besturen, sportfederaties en erkende sportclubs. Er is een simulatietool beschikbaar waarmee nagegaan kan worden of een project in aanmerking komt.

Decreet topsportinfrastructuur

Voor zwembaden met een duidelijke topsportinvulling bestaat er een aparte subsidieregeling. Deze vereist een erkenning als topsportinfrastructuur en kan gecombineerd worden met bovenlokale subsidies, mits aan alle voorwaarden voldaan wordt. Tot 50% van de investeringskost kan worden gesubsidieerd, met een plafond van €3,5 miljoen.

Specifieke oproepen: energiebesparende maatregelen

Naast structurele subsidies zijn er ook specifieke oproepen voor energiebesparende renovaties, zoals isolatie, warmtepompen of zonneboilers. Deze worden gefinancierd via Sport Vlaanderen en het Vlaams Klimaatfonds. Enkel overdekte zwembaden met minstens één 25-meterbad komen in aanmerking.

Momenteel is er geen actieve oproep, maar toekomstige oproepen worden gerangschikt op basis van CO_2-reductie per geïnvesteerde euro.

6. Opvolging en Evaluatie

Een duurzame samenwerking vereist continue opvolging en een open evaluatiecultuur. Vraag als club expliciet om transparantie in het verdere verloop van het project. Regelmatige updates over de plannen en de mogelijkheid tot inspraakmomenten zorgen ervoor dat de club betrokken blijft en tijdig kan anticiperen op veranderingen of beslissingen.

Blijf in alle communicatie constructief en oplossingsgericht. Denk actief mee over mogelijke exploitatiemodellen voor het zwembad. Afhankelijk van de visie van de stad of gemeente zijn er verschillende pistes mogelijk:

- Publieke uitbating: de stad of gemeente bouwt en baat het zwembad zelf uit.
- Intercommunale samenwerking: een organisatie zoals Farys neemt de bouw en/of uitbating op zich.
- Publiek-private samenwerking (PPS): hierbij kan gekozen worden voor een DBFM- of DBFMO-formule. In een DBFM-model neemt de stad/gemeente (of een andere instantie, zoals een club) de uitbating op zich. Bij DBFMO wordt ook het operationele beheer door de private partner opgenomen.

In elk scenario is het belangrijk dat de club haar expertise rond zwemonderwijs en clubwerking aanbiedt. Zelfs wanneer de uitbating exclusief wordt toegekend aan een externe partner, blijft er – mits goede afspraken – ruimte voor de club om sportief en financieel voldoende instroom te genereren. De medewerkers van Zwemfed staan steeds klaar om hierin mee te denken en te ondersteunen.

Benadruk ook dat de club kan helpen in het beperken van de (uitbatings-)kosten door bijvoorbeeld zelf te voorzien in redders, of zelf te voorzien in toegangscontrole op bepaalde momenten.

Een goed uitgebouwde opvolging en evaluatie garandeert dat de belangen van de club blijvend worden meegenomen en dat het zwembadbeleid afgestemd blijft op de noden van de lokale gemeenschap.

7. Contact

Bij vragen over zwembadbeleid kan u contact opnemen met:

- Morganne Lambrechts (morganne.lambrechts@zwemfed.be)
- Pieterjan Vangerven (pieterjan.vangerven@zwemfed.be)

: Infosessie subsidiekader nieuw zwembaddecreet – Sport Vlaanderen
: Subsidies bovenlokale sportinfrastructuur – Sport Vlaanderen
: Subsidies energiebesparende maatregelen zwembaden – Sport Vlaanderen